

e zaligmakende
vaardigmaking
us;
den, niet alleen
maar ook en
1:30).
Gods maaksel,
God voorbereid

den in Christus
re zijn ze „der
om. 6:11).
uit wien alleen
er wien ze niets

hun toekomst is
idere deelachtig
ystieke eenheid
(Joh. 15, 2 Cor.
nstok (Joh. 15),
Ef. 4). En deze
geloof (Ef. 3:17).
werkt, en dóór
het Christus tot
heid van Chris-
ook de weldaad

am des Heeren
ook door Hem
r. 6:11) — Ze
Ze zijn uitver-
des Vaders, in
etr. 1:2; en 2
s de Geest der

het wel duide-
rk is van ons,
ristus, door

ar passieve
ij de geloovige
het voorwerp
aat, dat in Hem

anning gaat dit
daarin niet tot
u het loopt uit
aldus geheiligd
Hfdst. 3 en 4,
egelen het zoo
degene in wie
werkt, de wil,
bewogen, ook

dat de Schrift
van uitspraken,
indruk maken,
n den geloovige

ristus aan de
dragen, en van
n, aan wie ze
zullen wijgen
mensch zullen
zullen aandoen,
ing zullen vol-

meec de heilig-
wordt gemaakt

dat het heelal
de som is van
e menschen, is
s dan het beeld
Goddelijke Ik
tille,
ide Ik, hernaam
rt, is daar alle
ndige „Ik“ dat
verslapping of
wat met de
heid, mijn zeer
verlost zult zijn

ig.
een. Zij zag ons
onrustige blik-
l, fluisterde ze
geworden was:
?... Wat noem
beteekent dat?
zijn broeder en
Ik, antwoordde
l heeft, en de
an de beeltenis
houwt zijn ik-
klap der ijdel-
groep laken te
zijn huis, aan-
scherp woord
nen naderhand
inschouwt men
die ontelbare
Zijn blik slaan
te teergevoelig-
op onze zwak-
hemt, wat men
schouwen van

als het geloof in een kind Gods ophoudt een
werk en een gave Gods te zijn, zoodra het, uit
kracht van de genade des geloofs die in hem
gewrocht werd, zelf gelooven gaat.

Hier is geen deeling of scheiding. Hier is het
éénzelfde genade, die eerst passief in Gods ge-
kenzen wordt gewerkt en daarna actief in hun
eigen werkzaamheid openbaar wordt.

Hier een of... of te zotten: of van God, of van
onszelve, zou even ongezonnd zijn, als van de
vrucht aan den tak van een boom te zeggen, dat
ze of van den boom of van de tak moet zijn. Ze
is van den boom omdat ze van de tak is, want
de tak is van den boom.

Het water in de beek is uit de bron, omdat de
beek zelve uit de bron is. Er is hier geen plaats
voor een of uit de eene, of uit de andere.

Zóó en niet anders teekent ons de Schrift de
verhouding tusschen de heiligmaking in pas-
sieven en de heiligmaking in actieven zin.

Zoo doet het de Heere Jezus Christus, als Hij
zich-zelf den wijnstok noemt, en de geloovigen
zijn ranken, die vrucht dragen uit Hem. En zóó
doet het de Apostel Paulus, als hij de Filippensen
vermaant (hfdst. 2:12 en 13) „Werkt uws zelfs
zaligheid met vreeze en beven, want het is God
die in U werkt beide het willen en het werken,
naar Zijn welbehagen“.

Doch hier juist drongen zich nu aan inzender de
vragen op, die hij in tweede instantie deed.

Het antwoord dáárop tracht ik, bij leven en
welzijn, te geven in het volgende nummer.

B.

F.

III ZIELKUNDE III

Christologie en Anthropologie.

I

In den strijd der kerk om de formuleering van
de waarheid Gods heeft de leer omtrent den per-
soon van Christus in het algemeen gesproken meer
de aandacht gehad dan de leer omtrent het wezen
van de menselijke persoonlijkheid.

Dit is zeer wel te verklaren uit de omstandig-
heid, dat vooral in de eerste eeuwen van de
christelijke kerk de vraag, wie Christus was en
hoe wij ten opzichte van de organisatie van Zijn
persoon juist in verband met Zijn twee naturen
de waarheid tot uitdrukking hebben te brengen,
de aandacht had niet alleen van de kerk, maar
ook van hen die de kerk bestreden.

Waar nu de formuleering van den geloofsinhoud
dikwijls ten nauwste samenhangt met dwalingen
die verkondigd worden, was in de eerste eeuwen
van haar bestaan de kerk al spoedig gewikkeld
in den z.g. Christologischen strijd.

Als resultaat van dezen strijd beleeft de kerk,
dat de twee naturen van Christus „ongedeeld en
ongescheiden, onvermengd en onveranderd“ waren.
Tegelijk werd er de nadruk op gelegd, dat deze
vereniging van de twee naturen van Christus een
vereniging is, die persoonlijk is. In den eenen
Persoon des Zoons zijn deze twee naturen met

zijn Ik. Wee den onzinnigen mensch, die de loop
zijner eigen gedachten volgt en niets ziet van
wat daarbuiten ligt. Want, terwijl hij aanschouwt
wat hij „zichzelf“ noemt, is hij verhinderd op den
onverderfelijken Al-eene te zien, in wien alleen het
Leven is, het Leven en de Kracht, de Kracht en de
Eeuwigheid. Narcis heeft zich doodgekeken op
zijn eigen beeltenis, die hij in de waterspiegel
ontwaarde.

— Denk je dat het waar is, wat hij daar zegt,
fluisterde ze, onder de indruk, terwijl ze zich
nogmaals naar mijn schaduw overboog.

Ik knikte dat het de pure Waarheid was.

— En dat groote Ik aanschouwen, vroeg ze in
nog zachter fluistering.

Hij antwoordde haar:

— Schrijf op een marmeren wand alle deugden
die gij kent. Maak er een lange en dichte lijst van:
Goedheid, Schoonheid, Wijsheid, Liefde, Barm-
hartigheid, Teederheid, Macht, Verhevenheid en
zoo voort, tot in het oneindige, want de deugden
zijn ontalrijk. En, als gij dat gedaan hebt, aanzie
dan in uzelf de Deugd van al deze deugden, tot-
dat in het hoogtepunt van uw gedachten gij een
flonkerend firmament ziet opengaan, waarbij het
sterrengeveel slechts is een gelaat zonder God.
Als gij dat doet, zal het gesternte zich in uw hart
weerspiegelen en in uw glimlach herboren
worden.

— Maar wat je daar zegt is alles even prachtig,
riep de oude koningin uit. Het is mooi als een
spreekje. Je moest een mooi verhaal schrijven,
dat op de feestdagen ik kan voorlezen aan de
dorpskinderen als ze me bloemen komen brengen.

— Ja, Liesbeth, daar zijn zeker mooie dingen te
vertellen... Daar is de geschiedenis van de water-
driepel, omdat hij nooit gezegd heeft: „Ik,
ik, ik“, maar altijd: „Oceaan, oceaan“, nooit, zoo-

elkander vereenigd. Zoo belijden wij dan ook in
onzen Catechismus, dat ook na de hemelvaart de
twee naturen van Christus niet van elkander wor-
den gescheiden, en dat, hoewel de goddelijke na-
tuur alomtegenwoordig is, de menselijke natuur
persoonlijk met haar vereenigd blijft.

Er werd echter eveneens de nadruk op gelegd,
dat Christus slechts één „Ik“ had. Dit „Ik“ van
Christus was een Goddelijk „Ik“.

De kerk beleeft in verband daarmee dan ook,
dat Christus een onpersoonlijke mensche-
lijke natuur nad aangenomen.

De tot hiertoe genoemde formuleeringen aan-
vaardden wij gaarne en ze dienen ons mede tot
uitgangspunt voor onze beschouwingen.

* * *

Willen wij dus nu echter zien, welke begrippen
door de uitdrukking „onpersoonlijke mensche-
lijke natuur“ worden omschreven en slaan wij daarvoor
het hoofdstuk over den mensch op, dan doet
zich het eigenaardige verschijnsel voor, dat in
den Locus de Homine (het hoofdstuk waar het gaat
over den mensch) dit beelde begrip „onpersoonlijke
mensche-lijke natuur“ betrekkelijk weinig aandacht
gegeven is.

Daarnaast erkent echter ieder Christen weer,
dat Christus ons in alles gelijk is geworden, uit-
genomen de zonde.

Met handhaving van de belijdenis, dat Christus
aannam de onpersoonlijke mensche-lijke
natuur, belijden wij toch, ook in onzen Cate-
chismus, dat Christus de waarachtige men-
sche-lijke natuur heeft aangenomen.

Deze natuur, die Christus aannam, is één en
dezelfde, wanneer zij de waarachtige mensche-
lijke natuur wordt genoemd, én wanneer zij de on-
persoonlijke mensche-lijke natuur wordt genoemd.

In Christus mocht niets aan de mensche-lijke
natuur ontbreken. Dan zou Hij geen waarachtig
mensch geweest zijn.

Toch nam Hij een onpersoonlijke mensche-lijke
natuur aan.

Hieruit volgt naar ik meen met onbetwistbare
zekerheid, dat wanneer Christus de onpersoonlijke
mensche-lijke natuur aanneemt Hij de waarachtige
mensche-lijke natuur aanneemt. Met andere woor-
den: de waarachtige mensche-lijke na-
tuur en de onpersoonlijke mensche-
lijke natuur zijn één en dezelfde.

Maar daaruit volgt dan weer, dat wij allen een
onpersoonlijke mensche-lijke natuur hebben, en dat
dus de persoon, het „ik“, niet tot de natuur
des menschen behoort.

Wanneer dit „ik“ tot de natuur des menschen
zou behooren, zou het er ook bij Christus toe
moeten behooren, indien Christus de waarachtige
mensche-lijke natuur aannam.

Maar het „Ik“ van Christus was een Goddelijk
„Ik“ en geen mensche-lijk „ik“ en Zijn natuur
was een onpersoonlijke mensche-lijke natuur.

Dus kan het niet anders, of het mensche-lijk
„ik“, dat in Christus niet aanwezig was, behoort
niet tot de mensche-lijke natuur zelve.

Het mensche-lijk „ik“ is dus geen deel of onder-
deel of wat dan ook van die mensche-lijke natuur;
maar de mensche-lijke natuur is krachtens haar
wezen, krachtens haar aard compleet, indien zij
onpersoonlijk is.

* * *

lang de wereld wereld is, niet één enkele maal te
midden van de ergste stormen, tornados, de razer-
nijen en de ontzettingen van golven en baren, niet
één enkele maal, zeg ik, één enkele verkeerde be-
weging maakt. Daar is de geschiedenis van de
zonnestraal, die zich nooit heeft vrijgemaakt van
zijn lichtbron en die, omdat hij nooit heeft opge-
houden te roepen: „Zon, zon“, ook geen enkele
maal tekort is geschoten in zijn lichtende zen-
ding...

De oude burchvrouw liet geen enkele opmer-
king meer hooren, maar in het donker waarin ze
verscholen was, waar men niets onderscheidde
dan de zwarte massa die zij vormde, raadde ik
dat ze diep zuchtte en nadacht.

Hij liep nog steeds heen en weer en zei niets
meer.

— Dus, fluisterde ze me eindelijk toe, dan zul
jij in de wereld de zendeling zijn van die groote
gedachte?

M. de Mauvert bleef in eens staan, alsof hij
beangst was voor wat ik antwoorden zou.

— Ja, mevrouw, antwoordde ik: Dat heb ik
beloofd aan M. de Mauvert.

— Zool heb je het beloofd?... Goed!

Hij begon zijn wandeling weer.

— Dus je bent overtuigd?

Hij bleef weer slaan.

— Ja, mevrouw.

— Zooveel te beter... Want zie je... Beloven!

... Pas op... Je moet een trouwe schildknaap
zijn!... Je ziet er niet uit als een praatjesmaker.
Maar pas op... De jeugd is soms... hoe moet
ik het zeggen om je niet te beleedigen... Maar,
de ene vlinder jaagt dikwijls de andere weg,
begrijp je?

— Ja, mevrouw.

— Ik zie je best aan voor een vriendelijke

Hiermede is natuurlijk nog niet gezegd, dat die
mensche-lijke natuur zonder dat een „ik“ erbij
komt of er in georganiseerd wordt nog op andere
wijze optreedt of in de realiteit bestaat. Immers
in Christus bestaat ook de mensche-lijke natuur
in den samenhang met Zijn „Ik“. Zoo is het nu
ook met den mensche-lijke individu: hij is niet
uitdrukking van mensche-lijke natuur zonder meer,
maar de mensche-lijke natuur komt in hem slechts
tot verschijningsvorm in samenhang met een „ik“.

Maar dit „ik“ kan, zooals wij zagen, niet be-
hooren tot zijn natuur in dien zin, dat het wezen-
lijk van die natuur deel uitmaakt.

Dit „ik“ moet dus op een of andere wijze bij die
natuur bijkomen. Dit „ik“ moet van elders op-
trede. Voorloopig spreken wij ons er nog niet
over uit, vanwaar het komt. Daarover handelen
we later. Wij willen hier slechts vaststellen, dat
het „ik“ van den mensch weliswaar noodig is
om in een bepaald individu de mensche-lijke natuur
gestalte te geven, maar dat het intusschen
niet tot die mensche-lijke natuur zelve
behoort.

Deze conclusie willen wij voorloopig vastleggen.

* * *

Wanneer wij nu op grond van deze conclusie
straks verder gaan bouwen, moeten wij eerst er
nog met nadruk op wijzen, dat bij deze opvatting
tot dusver niets anders gedaan werd dan datgene,
wat de geloofsleer der Christelijke kerk en de
Gereformeerde dogmatiek steeds naar voren bracht,
onderstrepen.

De leer omtrent het eene „Ik“ van Christus,
hetwelk een Goddelijk „Ik“ was, behoort weliswaar
tot de minder bekende gedeelten van de dogmatiek,
maar deze leer is te allen tijde door de Christelijke
kerk gehandhaafd. Nog kort geleden schreef Dr
H. H. Kuyper in „De Heraut“: „Ernstig be-
zwaar heb ik daarentegen, wanneer... (men) bij
de behandeling van den Christologischen strijd en
de beslissing daarover door de oecumenische con-
cilies genomen, critiek oefent op de leer, dat
Christus een onpersoonlijke mensche-lijke natuur
heeft aangenomen en met een beroep op Augus-
tinus, dat mij echter onjuist schijnt, leert, dat
in Christus na zijne menschwording niet alleen
twee zielen waren, maar ook twee hypothesen,
twee „ikken“, dus een Goddelijke ik en een men-
sche-lijke ik... De vleeschwording des Woords is
zeker een mysterie, dat we nooit volkomen door-
gronden kunnen en al de termen, die men hiervoor
gebruikt, hebben slechts relatieve waarde, zooals
Calvijn terecht opmerkt. Maar al geef ik dit gaarne
toe, ik meen toch, dat onze Gereformeerde theo-
logen, die steeds aan de eenigheid des persoons
in den Middelaar hebben vastgehouden en daarom
van geen twee ikken of personen in den Middelaar
weten wilden, hierin zuiverder lijn hebben ge-
trokken dan... (men) dit doet“.

Prof. Kuyper (voor wiens herstel uit ernstige
ziekte we innig dankbaar zijn) sluit zich hier ge-
heel aan bij datgene wat ook door andere dog-
matici is uitgesproken. Zoo schreef Bavinck in
zijn Geref. Dogmatiek III² blz. 332:

„Krachtens dezen haar geheel eigen aard, is de
vereniging niet anders te denken, dan als eene
vereniging van den persoon des Zoons met eene
onpersoonlijke mensche-lijke natuur. Indien toch

jongen, maar ik zeg je: daar bij je, is een mensch
die geleden heeft als een martelaar... en dien God
nu beloonen wil... Dus, je moet goed beseffen,
dat je hier bent in een van die omstandigheden
die je slechts met de oogen van het diepste respect
aanschouwen moogt... Dat is de strofe die ik
nog bij het gedicht voeg... begrijp je... vent?

M. de Mauvert liep nu niet meer. Men zag en
hoorde hem niet meer. Zoo doorkruisten we de
stille tot aan de uiterste grens van deze plechtige
avondstond. Eindelijk trok de koningin aan het
schellekoord om licht. Op het oogenblik waarop
de brandende kaarsen werden binnengebracht en
het duister week, meende ik bij een flits die ik in
haar blik opmerkte, dat zij haar ondeugende de-
mon een nieuwe poets zou laten spelen, maar daar
was niets van aan; die flits was niet anders
dan een flikkering van het licht, en vertoonde zich
niet meer, ook niet tijdens het wisselen van de
nachtgroet, die wij elkander plechtig brachten.

* * *

Ik heb, naar mijn gewoonte, bij het bespreken
van dit boek ruimschoots het woord gelaten aan
den schrijver. Na de uitvoerige citaten, die ik
gegeven heb, acht ik verder commentaar, nabes-
trachting, of uitweiding overbodig. Alleen heb ik
behoefte, of te zeggen dat het afscheid van den
jongen student wiens vacantie voorbij is en die
naar huis terug moet, een van de aandoenlijkste
bladzijden van het boek vormt.

Het komt mij voor dat, waar in de beide laatste
afdeelingen van het feuilleton mijn rol zoo veel
bescheidener is geweest dan die van den schrijver,
deze alle recht heeft op de onderteekening van de
kolommen, die aan zijn wondermooi boek ge-
wijd zijn:

ALPHONSE DE CHATEAUBRIANT.